

качества высшего образования в Украине. Проанализированы проявления асоциального поведения вуза при предоставлении образовательных услуг. Аргументирована необходимость подготовки социальных отчетов вузов.

Ключевые слова: социальная ответственность высшей школы, конечные результаты деятельности вуза, качество высшего образования, социальный отчет вуза.

SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE INSTITUTES OF HIGHER EDUCATION: ASPECT OF THE EDUCATION QUALITY

Shevchenko L. S.

The essence of the social responsibility of the institutes of higher education is investigated. The terms of “ultimate results of the institute of higher education activity” and “higher education quality” are characterized. The causes of the deterioration of higher education in the Ukraine are exposed. The displays of the unsocial behavior of the institute of higher education under doing the education services are analyzed. The necessity of the social reports of the institutes of higher education is argued.

Keywords: social responsibility of higher education; ultimate results of the institute of higher education activity; higher education quality; social report of the institute of higher education.

УДК 330.117

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УМОВ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ЗА СОЦІАЛЬНО-РИНКОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ

К. Г. Губін, кандидат економічних наук
*Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

Розглянуто вісім основних параметрів системи формування доходів, що суттєво впливають на людський розвиток. Проаналізовано стан цих параметрів та умови розвитку людського потенціалу в соціально-ринковій та українській системах формування доходів. Визначено основні шляхи вдосконалення системи формування доходів в Україні.

Ключові слова: розвиток людського потенціалу, людський розвиток, формування доходів, загрози людському розвитку.

Постановка проблеми. Країни із соціальною ринковою економікою досягли високого рівня розвитку людського потенціалу, тому вивчення їх досвіду має велику наукову і практичну цінність для України, яка суттєво відстає за показниками людського розвитку від розвинених країн. Хоча доходи населення не є кінцевою метою чи головним індикатором людського розвитку, вони утворюють його базу. Порівняння умов людського розвитку за соціально-ринкової та української систем формування доходів дозволить зрозуміти, яких фундаментальних реформ потребує остання заради інтенсифікації розвитку людського потенціалу в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У статті «Спосіб формування доходів: дослідження еволюції» [1] було розкрито існування шести основних етапів розвитку способу формування доходів та охарактеризовано його особливий тип, розбудований в Україні. Кожному способу формування доходів притаманна специфічна система формування доходів.

У монографії «Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз» [2] охарактеризовано умови, створені для людського розвитку на базі шести основних типів системи формування доходів і на основі української системи формування доходів. Проте всю сукупність параметрів системи формування доходів, що істотно впливають на людський розвиток, не розкрито.

У статті «Еволюція умов людського розвитку за різних систем формування доходів» [3] виокремлено вісім основних параметрів системи формування доходів, які визначають якість розвитку людського потенціалу. Це дозволило комплексно охарактеризувати умови людського розвитку в шести системах формування доходів, включаючи соціально-ринкову. Проте не було проведено порівняння зі станом восьми відповідних параметрів системи формування доходів в Україні; відсутнє комплексне зіставлення умов людського розвитку в нашій країні з умовами, притаманними соціально-ринковій системі формування доходів.

Формулювання цілей. Мета статті — порівняти умови, створені для людського розвитку на базі соціально-ринкової системи формування доходів, з умовами за української системи формування доходів та виявити основні напрями вдосконалення останньої.

Виклад основного матеріалу. Індивіди генерують свої доходи у межах системи формування доходів, яка охоплює систему регулювання доходів та систему саморегулювання доходів. Система формування доходів зумовлює два визначальні для людини аспекти: рівень доходів та характер процесу їхнього формування (скільки зусиль доводиться докладати, як це позначається на здоров'ї, цікава чи неприємна ця робота, скільки залишає вільного часу

тощо). За цими поверхневими характеристиками перебувають глибокі розходження в істотних рисах різних господарських систем: техніці, технології та організації виробництва, відносинах основних соціальних груп, механізмах розподілу доходів, поширеності експлуатації та ін.

Необхідність використання категорії «система формування доходів» при аналізі умов людського розвитку зумовлена тим, що ні регулювання доходів, ні саморегулювання доходів не існують як самостійні і відокремлені системи. Навпаки, вони тісно пов'язані і взаємодоповнюють одна одну.

Серед параметрів системи формування доходів, що суттєво впливають на людський розвиток, існують вісім основних [3, с. 45]: рівень доходів та їх диференціація; характер участі людей у виробництві; обсяг формально вільного часу в різних категорій населення; ступінь розвитку матеріальної та нематеріальної культур; рівень прав та свобод різних членів суспільства; спрямованість зусиль людей; інституційна структура; рівень загроз людському розвитку.

Перші три чинники об'єднуються під назвою ресурсів людського розвитку. Рівень доходів, характер участі людей у виробництві та обсяг формально вільного часу зумовлюють максимально можливий рівень розвитку людського потенціалу. Ефективність реалізації цих ресурсів залежить від інших п'яти чинників.

Ступінь розвитку матеріальної і нематеріальної культур та рівень прав і свобод різних членів суспільства визначають доступні індивіду напрями використання ресурсів людського розвитку.

Обрання конкретного варіанта розвитку людського потенціалу пов'язане зі спрямованістю зусиль індивідів, яка формується переважно на основі їх власних потреб і цінностей, але під впливом суспільства та контактних груп.

Інституційна структура визначає коефіцієнт корисної дії перелічених шести чинників. Якість людського розвитку обернено пропорційна до рівня загроз цьому розвитку.

З восьми зазначених параметрів лише два (рівень матеріальної та нематеріальної культур та інституційна структура) не диференційовано відносно до окремих особистостей. Усі інші чинники людського розвитку різною мірою присутні у різних членів суспільства.

Коли диференціація умов людського розвитку є надто високою, це стримує його темпи та породжує загрози розвитку людського потенціалу, зокрема, загрозу непродуктивних витрат на захоплення та утримання кращих умов людського розвитку, загрозу деформації моралі, загрозу економічних і соціальних утрат від конфліктів у суспільстві та ін. [4, с. 432].

Помірна диференціація ресурсів людського розвитку є прийнятною, оскільки стимулює особистість до більш активної діяльності та саморозвит-

ку. Водночас диференціація за рівнем прав і свобод та розподілом загроз людському розвитку є небажаною.

Основні риси соціально-ринкової системи формування доходів та закономірності її утворення розкриті в [2, с. 303–316]. У [3] стисло охарактеризовано стан восьми параметрів системи формування доходів, що суттєво впливають на людський розвиток у соціально-ринковій системі. Відповідно до мети статті розкриємо стан цих параметрів докладніше.

У соціально-ринковій системі формування доходів рівень добробуту населення є високим, а його диференціація — помірною. Водночас у деяких країнах з цим типом системи формування доходів бажано ще більше знизити ступінь диференціації добробуту. Більшість людей мають високі доходи. Умови праці зазвичай комфортні та нешкідливі. Індивіди досить вільно обирають та відносно легко змінюють робочі місця, що забезпечує відповідність праці суб'єктивним вимогам та підвищує задоволеність нею. У працівників зазвичай лишається велика кількість формально вільного часу.

Загалом за соціально-ринкової системи формування доходів обсяг та розподіл ресурсів людського розвитку є достатніми для забезпечення інтенсивного розвитку потенціалу більшості індивідів. Навіть найменш забезпечені члени суспільства зазвичай мають пристойні умови розвитку людського потенціалу.

Матеріальна та нематеріальна культури перебувають на високому рівні розвитку. Усі члени суспільства отримують широкі права і свободи в економічній, соціальній, політичній царині. Дуже важливо, що рівень прав і свобод є автономним від добробуту чи соціального статусу. Проте доки що повної незалежності не досягнуто.

Таким чином, у соціально-ринковій системі формування доходів усім людям, незалежно від статків чи становища у суспільстві, доступні багато напрямів та можливостей використання ресурсів людського розвитку.

У соціально-ринковій системі формування доходів рівень експлуатації є низьким. Основний спосіб заробити — це створити вартість. Тобто, тільки суспільне визнання корисності результату використання чинників виробництва стає основою для отримання їх власниками винагороди у вигляді факторних доходів. Необґрунтоване збагачення, не пов'язане із корисним внеском, майже відсутнє. Більшість схем та можливостей для цього вже виявлено та заблоковано на рівні суспільної свідомості, моралі, професійної етики та законодавчому рівні.

Тому зусилля людей спрямовуються на збільшення свого корисного внеску, створення, а не на перерозподіл вартості. Така спрямованість породжує настанову на професійне зростання, саморозвиток особистості.

Сторіччя еволюції інституційної структури у розвинених країнах зробили її вкрай ефективним інструментом сприяння людському розвитку. Рівень

загроз розвитку людського потенціалу є низьким. Водночас соціально-ринкова система формування доходів має і певні недоліки. На думку В. Іноземцева, збереження бідності в постіндустріальному суспільстві є закономірним. Адже у цьому суспільстві зростає значення освітнього рівня людини, її інтелектуального розвитку, які найбільшою мірою відсутні у середовищі бідних. Відбуваються «замикання» нижчого класу, самовідтворення бідності. Збільшуються розрив в оплаті не тільки інтелектуальної та переважно фізичної праці, а й різниця у винагороді зайнятих, у наукомісткому виробництві і індустріальному секторі, значній частині сфери послуг, що раніше належали до середнього класу, а зараз зміщуються на його периферію в напрямку нижчого класу [5, с. 23–26].

Іншим суттєвим недоліком слід уважати утилітарну обмеженість людського розвитку, який спрямовується переважно на професійне зростання, а не на гармонійний розвиток особистості.

Узагальнюючи сказане, слід відмітити, що у соціально-ринковій системі формування доходів присутня певна диференціація умов людського розвитку, проте не вузькі привілейовані групи, а більшість членів суспільства мають високі можливості; навіть індивіди із найгіршими умовами мають пристойні, порівняно з попередніми системами, умови розвитку людського потенціалу.

Найбільш помітна диференціація на рівні розподілу ресурсів людського розвитку. За іншими параметрами соціально-ринкової системи формування доходів розподіл є більш рівномірним. Це частково компенсує диференціацію доходів, умов праці і вільного часу та зближує умови людського розвитку багатих і бідних членів суспільства.

Стан та особливості утворення системи формування доходів в Україні охарактеризовані в [2, с. 317–330; 6, с. 21–25]. У нашій країні низький середній рівень доходів утворює загрозу комбінацію з надмірною диференціацією статків, що суттєво обмежує темпи людського розвитку.

В Україні часто застосовується подовжений чи ненормований робочий день, не виконуються стандарти ергономіки робочих місць, використовуються старі та «брудні» технології виробництва. Соціальні пакети відсутні або малі. Можливості зміни робочого місця обмежені. Працівники мають багато об'єктивних підстав для незадоволення роботою та водночас не мають кращих альтернатив, що призводить до накопичення невдоволення і не стимулює професійне зростання.

Обсяг формально вільного часу в різних категорій населення скоротився порівняно з радянським минулим та економічно розвиненими країнами. Низький життєвий рівень примушує збільшувати трудові зусилля. Водночас скорочується час, який українці витрачають на навчання та підтримання здоров'я.

Загалом, розподіл ресурсів людського розвитку в Україні набуває бінарного характеру, подібно до управлінської системи формування доходів. Основний

частині населення, що не має суттєвих ресурсів для забезпечення людського розвитку, протистоїть вузький прошарок багатих та надбагатих людей, які можуть собі дозволити доступ до всіх сучасних можливостей людського розвитку, включаючи освіту чи стажування за кордоном, а також послуги найкращих медичних закладів світу.

Ступінь розвитку матеріальної та нематеріальної культур (в широкому розумінні) достатній для забезпечення інтенсивного людського розвитку. Це заслуга не тільки України, а й глобалізації, яка перетворює культурні досягнення інших країн на загальносвітове надбання.

Розподіл економічних, соціальних, політичних прав і свобод, необхідних для людського розвитку, в Україні дуже нерівномірний. Незважаючи на формальну рівність усіх перед законом, правоохоронна та судова системи нерідко віддзеркалюють інтереси тих, хто більше платить або має неформальні важелі впливу; корумпованість чиновників повертає їх владні повноваження на користь заможних членів суспільства. Нормативно-правова база формується найзаможнішими людьми і віддзеркалює передусім їх інтереси. Головною проблемою рядових українців є не відсутність наданих формально прав і свобод, а нездатність їх реалізувати без важелів економічного чи владного впливу.

Отже, доступні більшості українців напрями використання ресурсів людського розвитку обмежені на противагу членам політико-економічної еліти, що користуються надто широкими, неприйнятними в розвинених країнах, правами і свободами. Причому права і свободи політико-економічної еліти розширено значною мірою за рахунок обмеження можливостей інших членів суспільства.

Розбудована в Україні система формування доходів передусім стимулює не тих, хто створює вартість, а тих, хто краще перерозподіляє доходи на свій зиск, тих, хто вміє використовувати механізми необґрунтованого збагачення. Ці механізми недостатньо обмежені на законодавчому рівні. На рівні моралі та етики також нерідко не має перешкод для нечесного, незаслуженого заробітку.

Відбувається глибока деформація суспільної моралі. Притаманна соціально-ринковій системі формування доходів настанова «хочеш добре заробляти — працюй багато і сумлінно» в нашій країні не поширюється. Професійне зростання часто не розглядається як оптимальний шлях до успіху. Отримання якісної освіти також нерідко вважається необов'язковим. Ситуація, коли майбутні фахівці не вважають за потрібне пристойно опанувати навчальні дисципліни, викликає особливе занепокоєння, бо це ті люди, які формуватимуть облік молодих працівників у найближчі роки.

У соціально-ринковій системі формування доходів, аби отримати підприємницький прибуток, необхідно дати споживачам те, за що вони готові платити. Ціни на чинники виробництва підприємцями зазвичай не контролюю-

ються, тому головні зусилля вони спрямовують на ефективне використання ресурсів за рахунок упровадження інновацій.

Проте в нашій країні упровадження інновацій у процесі конкурентної боротьби не є головним джерелом підприємницького прибутку. Як відзначив В. Полтерович, будь-яка економічна реформа несе потенціал посилення перерозподільної активності, а в процесі ринкової трансформації чітко виявляється феномен домінування прибутковості перерозподільної активності над прибутковістю виробництва [7, с. 8].

Замість зниження собівартості продукції чи підвищення її якості, замість інтенсифікації маркетингових зусиль в Україні значно вигідніше налагоджувати неформальні зв'язки із владою, аби взяти участь у перерозподілі державної власності, отримати від держави преференції, створити неконкурентні бар'єри для інших підприємців. Іншим поширеним джерелом підприємницького прибутку в Україні є використання монопольної влади за умови безсилля або бездіяльності владних структур.

У соціально-ринковій системі формування доходів, упроваджуючи на свій страх і ризик інновації у гонитві за надприбутком, підприємець водночас реалізує суспільний інтерес, який полягає у підвищенні ефективності виробництва. В Україні ситуація протилежна: підприємці створюють елітні економіки, тобто сфери господарювання для обмеженого кола осіб, з високими вхідними бар'єрами, що забезпечують отримання надприбутків [8, с. 11]. Головне призначення елітних економік — формування та збереження неринкових джерел надприбутків. За таких умов великий і частково середній та малий бізнес не зацікавлений в інноваційній діяльності та не сприяє підвищенню ефективності суспільного виробництва.

Для багатьох чиновників владні повноваження перетворилися на джерела незаконного збагачення, через що виник тіньовий ринок посад. Не сумлінне виконання обов'язків, а здатність оплатити перевід на нову посаду стає критерієм службового просування. Це послаблює і без того недостатні стимули до сумлінного навчання та підвищення якості праці.

З урахуванням наведеного зрозуміло, що спрямованість зусиль значної частини українців погано позначається на темпах людського розвитку.

Хоча інституційна структура в Україні порівняно із соціально-ринковою системою формування доходів недостатньо сприяє людському розвитку, вона не є суттєвою перешкодою для нього.

Через перелічені проблеми нашій країні притаманний високий рівень загроз розвитку людського потенціалу.

Порівняльний аналіз умов людського розвитку за різних систем формування доходів свідчить про те, що в інтересах основної частини населення України — розбудова внаслідок ринкової трансформації соціально-ринкової системи формування доходів, а в інтересах політико-економічної еліти —

створення гібриду капіталістичної та управлінської систем, який би дозволив зробити еліту «закритим клубом», закріпивши за представниками вищих класів та їх нащадками привілейоване становище через створення перешкод для соціального, політичного та економічного просування інших членів суспільства [2, с. 319].

Як було обґрунтовано в [2, с. 320–326], основою для утворення в Україні соціально-ринкової системи формування доходів може стати вирівнювання соціально-економічних сил у суспільстві. Передусім це означає необхідність збільшення соціально-економічної сили найманих працівників, аби вона зрівнялася з силою політичної та економічної еліт (які мають бути максимально відокремлені одна від одної).

Визначальну роль мусить відіграти колективне збільшення соціально-економічної сили найманих працівників, тобто посилення впливу за рахунок об'єднання працівників для реалізації спільних цілей. На жаль, українські профспілки не мають історичного досвіду боротьби за права працівників, бо за радянської системи активні дії з відстоювання інтересів були неможливими. Інша проблема — поширеність «кишенькових» профспілок, що фактично віддзеркалюють інтереси роботодавців та стримують боротьбу працівників за свої соціально-економічні інтереси.

Тому необхідні збільшення реальних повноважень профспілок, знищення «кишенькових» профспілок та створення замість них активних об'єднань працівників з реальними робітничими лідерами на чолі. Важливу роль мають відіграти зміна свідомості рядових найманих працівників, зростання їхньої суспільної активності. Люди мають зрозуміти, що за нової соціально-економічної системи необхідно сподіватися перш за все на власні сили, а не очікувати допомоги від влади, яка надходить рідко та переважно у зв'язку з політичними потребами правлячої верхівки.

Водночас треба підвищувати й соціально-економічну силу окремого працівника. Передусім слід знизити залежність працівника від працедавця за рахунок розширення його можливостей змінювати місце роботи і кваліфікацію. А такий дієвий у соціально-ринковій системі захід, як підтримання життєвого рівня тимчасово безробітних на досить пристойному рівні, в Україні поки що не можна впровадити через обмеженість державного бюджету та розвиненість неформальної зайнятості. Багато хто з офіційно безробітних одержуватиме допомогу незаслужено; крім того, великі виплати з безробіття стимулюватимуть відхід «у тінь» все нових і нових працівників.

Зрозуміло, що сучасній українській владі, тісно пов'язаній з великим капіталом, збільшення соціально-економічної сили найманих працівників є не вигідним. Воно може бути повною мірою забезпечене лише за умови реалізації інших необхідних заходів.

Зокрема, Україні потрібні розвиток реальної демократії, забезпечення всім членам суспільства рівних політичних, соціальних та економічних прав і сво-

бод. Причому необхідно забезпечити не формальну, а реальну рівність, що актуалізує проблему боротьби з плутократією і олігархією. Потрібен прихід до влади політичних діячів та партій, здатних реально віддзеркалювати інтереси основної частини населення, а не скуплення олігархів.

Треба забезпечити відокремлення бізнесу від політичної влади та знищити елітні економіки, підвищити ефективність боротьби з корупцією. Влада чиновників має бути обмежена і регламентована так, аби мінімізувати зловживання нею в особистих цілях. Необхідний публічний контроль за видатками політиків і державних службовців та членів їх сімей.

Слід сприяти диверсифікації джерел доходів, аби основна частина громадян стала власниками інших чинників виробництва (капіталу, землі, інформації), залишаючись при цьому найманими працівниками.

Велику роль має відіграти розвиток вільного асоціювання. Як відмітив А. Коврига, «тільки-но американці виявляють нову проблему, потребу або мету, вони добровільно створюють громадські комітети чи інші неформальні організації для вирішення питань, що виникли» [9, с. 79]. Ті соціальні групи, що не мають значної ваги у суспільстві, повинні навчитися її примножувати за рахунок самоорганізації та суспільної активності.

Потрібен розвиток соціального партнерства у соціально-трудої сфері. Також дуже важливо на протигагу державній владі та владі капіталу розвивати владу громадянського суспільства.

Крім вирівнювання соціально-економічних сил у суспільстві, велике значення мають також формування конкурентного ладу, пріоритетна увага розвиткові людського потенціалу, створення високоефективного виробництва, розбудова розвиненої системи регулювання доходів тощо, проте самі по собі, без вирівнювання соціально-економічних сил, вони здатні породити не соціально-ринкову, а капіталістичну систему формування доходів. Лише збільшення соціально-економічної сили основної частини населення примусить політико-економічну еліту піти на поступлення.

Безумовно, перелічені завдання потребують на свою реалізацію десятиріч, тому не можна забувати про актуальні вже зараз, а також у середньостроковій перспективі цілі.

Для поліпшення умов розвитку людського потенціалу в Україні перш за все, необхідно знизити диференціацію доходів та підвищити їх середній рівень. Другий важливий напрямок реформ — послаблення взаємозв'язку розподілу умов людського розвитку із рівнем доходів чи соціальним становищем. Можливості розвитку мають розподілятися більш рівномірно, ніж ступінь заможності чи соціальний статус.

Висновки. Українська система формування доходів надає для людського розвитку набагато менше ресурсів (доходи, характер участі людей

у виробництві, формально вільний час), ніж соціально-ринкова. Ситуація погіршується надмірною нерівномірністю розподілу цих ресурсів. Якщо в розвинених країнах основна частина населення має досить ресурсів для інтенсивного розвитку людського потенціалу, то в Україні лише вузький прошарок багатіїв володіє високими можливостями. Водночас основна маса населення не має суттєвих ресурсів людського розвитку.

Розподіл прав і свобод (економічних, соціальних, політичних), необхідних для людського розвитку, в Україні дуже нерівномірний, на відміну від соціально-ринкової системи формування доходів. Українською особливістю є тісний зв'язок рівня прав і свобод із добробутом та соціальним статусом. Члени політико-економічної еліти та наближені до них люди користуються надто широкими, неприйнятними у розвинених країнах правами і свободами.

На противагу соціально-ринковій українська система формування доходів передусім стимулює не тих, хто створює вартість, а тих, хто краще перерозподіляє доходи на свій зиск, тих, хто вміє винаходити та використовувати механізми необґрунтованого збагачення. Це породжує небажання багатого і сумлінно працювати заради успіху та формує спрямованість на швидке збагачення будь-яким шляхом, навіть аморальним чи незаконним.

Рівень загроз людському розвитку в межах вітчизняної системи формування доходів значно вищий, ніж у соціально-ринковій.

Лише за якістю матеріальної та нематеріальної культур, а також інституційної структури створені в Україні умови не набагато гірші, ніж у розвинених країнах.

Для приведення восьми параметрів системи формування доходів, що суттєво впливають на людський розвиток, до рівня соціально-ринкової системи в Україні необхідно реалізувати складний комплекс довгострокових заходів. Серед цих заходів визначальна роль належить збільшенню соціально-економічної сили основної частини населення. Тільки воно здатне примусити політико-економічну еліту відмовитися від збереження вигідної для неї системи суспільної організації.

У коротко- та середньостроковій перспективі для поліпшення умов розвитку людського потенціалу в Україні насамперед необхідно знизити диференціацію доходів та підвищити їх середній рівень, а також послабити взаємозв'язок розподілу умов людського розвитку із рівнем доходів чи місцем у соціальній ієрархії.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо докладне висвітлення комплексу заходів, актуальних у середньостроковій перспективі для поліпшення умов людського розвитку на базі існуючої в Україні системи формування доходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губин К. Г. Способ формирования доходов: исследование эволюции / К. Г. Губин // Социальная экономика. — 2006. — № 1–2. — С. 169–174.
2. Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз : монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. / за ред. Л. С. Шевченко. — Х. : Право, 2010. — 448 с.
3. Губин К. Г. Еволюція умов людського розвитку за різних систем формування доходів / К. Г. Губин // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер. : Економічна теорія та право. — 2011. — № 3 (6). — С. 42–51.
4. Губин К. Г. Экономическая эксплуатация как одна из угроз экономической безопасности Украины / К. Г. Губин // Економіка: проблеми теорії та практики. — 2008. — Вип. 244, т. 2. — С. 424–435.
5. Иноземцев В. Л. Классовый аспект бедности в постиндустриальных обществах / В. Л. Иноземцев // Социолог. исслед. — 2000. — № 8. — С. 18–27.
6. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. / за ред. Л. С. Шевченко. — Х. : Право, 2009. — 312 с.
7. Полтерович В. М. Общество перманентного перераспределения: роль реформ / В. М. Полтерович // Общ. науки и современность. — 2005. — № 5. — С. 5–16.
8. Потемкин А. П. Элитная экономика. — 2-е изд. / А. П. Потемкин. — М. : Порог, 2004. — 480 с.
9. Коврига А. В. Идея «партнерства» в контексте институционального развития украинского общества и государства: культурно-историческое и организационно-техническое значение. Статья 2 : Организационно-управленческий и политико-экономический смысл и возможности «партнерства». Ч. 1. Институциональные основания отношений партнерства в Соединенных Штатах Америки / А. В. Коврига // Социальная экономика. — 2001. — № 2. — С. 60–97.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УСЛОВИЙ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В СОЦИАЛЬНО-РЫНОЧНОЙ И УКРАИНСКОЙ СИСТЕМАХ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ

Губин К. Г.

Рассмотрены восемь основных параметров системы формирования доходов, существенно влияющих на человеческое развитие. Проанализированы состояние этих параметров и условия развития человеческого потенциала в социально-рыночной и украинской системах формирования доходов. Определены основные пути усовершенствования системы формирования доходов в Украине.

Ключевые слова: развитие человеческого потенциала, человеческое развитие, формирование доходов, угрозы человеческому развитию.

COMPARATIVE ANALYSIS OF HUMAN DEVELOPMENT TERMS IN THE SOCIALLY-MARKET AND IN THE UKRAINIAN PROFITS FORMATION SYSTEMS

Gubin K. G.

Eight basic parameters of the profits formation system that substantially influence on human development are examined in the article. These parameters condition and the terms of human potential development in the socially-market and in the Ukrainian profits formation systems are analyzed. The basic ways of profits formation system improvement in Ukraine are defined.

Keywords: human potential development, human development, profits formation, threats to human development.

УДК 330.341

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

*Л. В. Нечипорук, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

Визначено концептуальні основи дослідження глобалізації економіки та положення нової глобалізаційної парадигми. Поряд з глобальними процесами викладено процеси глобалізації як такі, що забезпечують самоорганізацію світової системи. Встановлено суперечності та форми вияву глобалізації, означено чинники, що сприяють її посиленню на сучасному етапі.

Ключові слова: глобалізація, глобалізація економіки

Постановка проблеми. Головною закономірністю світового суспільно-економічного розвитку є глобалізація, що надає сучасному господарству нових якісних рис, які потребують комплексного дослідження. Глобалізація (від global — «всезагальний», такий, що охоплює всю земну кулю) — складний, багатогранний процес, який охоплює всі аспекти суспільного розвитку і втілюється у зростаючій взаємозалежності країн світу внаслідок формування єдиного всесвітнього господарського організму.